

Net uit: Ira's bekentenis, of: What's in a name

Ira's bekentenis, van Shoshi Breiner, uit het Hebreeuws vertaald door **Sylvie Hoyinck** en uitgegeven bij [Nieuw Amsterdam](#) (oorspronkelijke titel: *Sefer Hapridot Hagadol*).

Als exotisch vertaler, dat wil zeggen, vertaler van een exotische taal als het Hebreeuws, kom ik geregeld voor het dilemma te staan of ik het boek moet voorzien van een verklarende woordenlijst. Het is immers de kunst van het vertalen om de gelaagdheid over te zetten naar de taal van de lezers.

Maar wat doe je als je een boek onder handen hebt, geschreven in een cultuur waarin namen en hun (symbolische) betekenis belangrijk zijn? Die vraag bekwam me bij het vertalen van Shoshi Breiners roman *Ira's bekentenis*.

De namen vertalen heeft geen zin, dat levert nonsens op. Iemand die Ira heet, laat je Ira heten – die naam zal door menig lezer herkend worden als een goed joodse naam. Dit personage in de roman is reeds overleden, dus is het niet toepasselijk dat zijn naam 'de engel' betekent? Als dan ook nog blijkt dat deze 'engel' op zijn grafsteen een tweede naam wil hebben staan, die 'de wreker' betekent, is de toon gezet: in deze roman hebben namen een functie en er is geen fatsoenlijke mogelijkheid om die functie onopvallend in de tekst te verwerken. Dan rest er niets anders dan het toevoegen van een verklarende namenlijst, want die weglaten zou betekenen dat de lezer in Nederland een essentieel aspect van de roman mist.

David en Benjamin

Maar welke namen neem je dan op in die lijst? Moet je de Nederlandse lezer gaan uitleggen dat het personage David (die als kind de gruwelen van het naziregime heeft overleefd) met zijn naam verwijst naar de Bijbelse David die de grote, machtige Goliath versloeg? Dat zal toch niet nodig zijn? Zijn zoon heet Benjamin, eveneens bekend uit de Bijbel, en ook deze zoon doet zijn naam eer aan: niet alleen is hij de jongste, hij staat ook zijn vader terzijde (Benjamin betekent 'zoon van mijn rechterhand'). Daarnaast is hij nog altijd een beetje het verweerde jongste kind; zijn vader moet hem geregeld terzijde staan om hem uit de penarie te helpen. Niet voor niets overpeinst Benjamin dat 'Josef' toepasselijker was geweest, aangezien hij bij tijd en wijle door eigen toedoen in een put valt. Of die andere Bijbelse naam, Esther, de volledige naam van het personage Esti? Weliswaar is

het verhaal van Esther (die de Joodse bevolking in het oude Perzië van de ondergang redde) minder bekend dan dat van David, maar ik ga er toch maar vanuit dat dit geen nadere uitleg behoeft.

En dan is er Wilhelmina, die in Nederland is geboren en blijkbaar uit zo'n geassimileerd milieu kwam dat haar ouders haar een klinkend Nederlandse naam hadden gegeven. Daarbij was ze (ooit) ook nog blond en zijn haar ogen blauw – niets dat haar van de Nederlandse bevolking onderscheidde. Maar Wilhelmina behoeft voor de Nederlandse lezer geen verdere uitleg; iedereen zal haar naam onmiddellijk herkennen als die van onze toenmalige koningin.

What's in a name

Anders is het met de namen van de overige personages. Wilhelmina's dochter heet Raja, hetgeen 'echtgenote' betekent. Je zou verwachten dat een personage met zo'n naam een brave, getrouwde vrouw is. Niets is echter minder waar. Raja is een gevoelige kunstenares, die ooit getrouwd is geweest en vrijwel direct weduwe is geworden, waarna ze een reeks lange relaties heeft gehad. De laatste daarvan was die met Sjai, wiens naam 'gift' betekent. En ook dit personage doet zijn naam wellicht geen eer aan; het is een man die zichzelf niet helemaal geeft en hij is zoveel jonger dan Raja dat je je moet afvragen of ze wel zo blij moet zijn met deze 'gift'.

De kleinkinderen van David en Wilhelmina heten Gili en Matan. Gili betekent 'mijn vreugde', maar in het boek veroorzaakt dit personage enkel problemen en grote zorgen. Haar broer Matan, 'cadeau', is weliswaar een brave jongen, maar ook hij heeft de nodige problemen en krijgt het in dit leven allemaal niet cadeau.

Het zou toch jammer zijn als zulke prachtige nuancerings voor de Nederlandse lezer verborgen zouden blijven?

Klik [hier](#) voor een voorpublicatie van *Ira's bekentenis*.